

Bruxelles, 18 noiembrie 2016
(OR. en)

14357/16

ECOFIN 1032
UEM 361
SOC 698
EMPL 478
COMPET 580
ENV 708
EDUC 371
RECH 311
ENER 382
JAI 937

NOTĂ DE ÎNȘOȚIRE

Sursă:	Secretar general al Comisiei Europene, sub semnătura dlui Jordi AYET PUIGARNAU, director
Data primirii:	17 noiembrie 2016
Destinatar:	DI Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Secretarul General al Consiliului Uniunii Europene
Nr. doc. Csie:	COM(2016) 725 final
Subiect:	COMUNICARE A COMISIEI Analiza anuală a creșterii pentru 2017

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor documentul COM(2016) 725 final.

Anexă: COM(2016) 725 final

Bruxelles, 16.11.2016
COM(2016) 725 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL
EUROPEAN, COMITETUL REGIUNILOR ȘI BANCA EUROPEANĂ DE
INVESTIȚII**

Analiza anuală a creșterii pentru 2017

Introducere

Analiza anuală a creșterii pentru 2017 prezintă prioritățile economice și sociale cele mai presante asupra cărora Uniunea Europeană și statele sale membre trebuie să își concentreze atenția în lunile următoare. În discursul său privind starea Uniunii, pronunțat în data de 14 septembrie 2016, președintele Comisiei a subliniat necesitatea ca Europa să își consolideze redresarea economică și să investească puternic în tineret și în persoanele care sunt în căutarea unui loc de muncă, precum și în întreprinderile nou-înființate și în IMM-urile europene. În scrisoarea de intenție semnată în aceeași zi de către președinte și prim-vicepreședinte și adresată președinților Parlamentului European și Consiliului se subliniază faptul că este necesar ca această redresare economică să aducă beneficii tuturor membrilor societății, în special categoriilor celor mai vulnerabile, și să consolideze echitatea și dimensiunea socială a pieței noastre unice. În scrisoare se identifică mai multe soluții pentru a impulsiona crearea de locuri de muncă, creșterea economică și investițiile în Uniune, aceasta fiind prioritatea numărul unu a Comisiei¹. Asigurarea unui viitor economic promițător pentru toți, apărarea modului nostru de viață și oferirea unor perspective mai bune tinerilor constituie obiective care au fost evidențiate ca priorități și în „Foaia de parcurs de la Bratislava”, care a fost aprobată de șefii de stat sau de guvern din 27 de state membre la 16 septembrie 2016.

Orientările de politică formulate în prezenta analiză anuală a creșterii sunt însoțite de o recomandare specifică de adoptare de către Consiliu a unei recomandări privind politica economică a zonei euro², de o comunicare privind o orientare bugetară pozitivă pentru zona euro³, precum și de o analiză aprofundată a situației economice⁴, sociale și de pe piața muncii⁵. Un alt element care a stat la baza elaborării prezentei analize a creșterii îl constituie strategia de politică economică - clădită pe triumghiul virtuos format din investiții, reforme structurale și finanțe publice responsabile - urmărită de actuala Comisie de la începutul mandatului său, ca parte a agendei sale globale pentru locuri de muncă, creștere, echitate și schimbări democratice. Analiza încorporează și concluziile desprinse în urma dezbaterilor care au avut lor în Parlamentul European, în Consiliu și în celelalte instituții ale UE după discursul privind starea Uniunii. În plus, au fost, de asemenea, avute în vedere la elaborarea sa opiniile exprimate de partenerii sociali în cadrul dialogurilor instituționalizate.

Există o serie de evoluții pozitive în UE, care indică reziliența și redresarea economiei europene, în pofida incertitudinilor de pe scena internațională. În toate statele membre se înregistrează din nou creștere economică, iar investițiile au început să se revigoreze. Din 2013 până în prezent au fost create 8 milioane de noi locuri de muncă. Rata ocupării forței de muncă a crescut și ea. Dacă se menține tendința actuală, ținta de ocupare a forței de muncă fixată la 75 % în Strategia Europa 2020 ar putea fi efectiv realizată. În ciuda crizei, creșterea ratei de activitate de-a lungul anilor este încă o indicație că au avut loc îmbunătățiri structurale în ceea ce privește funcționarea piețelor muncii. Deficitul public mediu, care în urmă cu câțiva ani era de peste 6 % pentru zona euro, a coborât sub 2 % anul acesta și va continua să scadă. Nivelurile datoriei suverane s-au stabilizat și se așteaptă să scadă.

Nu ne putem permite să ne complăcem căci redresarea este în continuare fragilă. Creșterea economică, ocuparea forței de muncă și investițiile sunt în continuare frânate de problemele moștenite în urma crizei, precum și de deficiențele structurale care datează din

¹ http://ec.europa.eu/priorities/state-union-2016_ro

² COM(2016) 726.

³ COM(2016) 727.

⁴ COM(2016) 728.

⁵ COM(2016) 729.

anii dinaintea crizei. În ciuda îmbunătățirilor recente, rata șomajului este în continuare mult prea ridicată în multe părți ale Europei, iar prelungirea acestei situații are un impact social negativ în multe state membre. În plus, ratele de creștere a PIB-ului și a productivității sunt în continuare sub potențialul lor maxim, iar nivelul investițiilor rămâne sub nivelul dinaintea crizei. Mai mult, există în continuare dezechilibre semnificative și riscuri cu impact mai larg în interiorul zonei euro și, în general, la nivelul UE, constatându-se în multe cazuri o stagnare a procesului de convergență între statele membre și în interiorul acestora.

Caseta 1. Principalele evoluții economice și sociale în perioada 2014-2016

S-au înregistrat multe evoluții pozitive în perioada de când actuala Comisie și-a preluat mandatul:

- În ultimii câțiva ani, economia UE și a zonei euro a revenit la o creștere economică moderată, care se preconizează că va continua și în anii următori. PIB-ul UE este, în prezent, mai ridicat decât înainte de criză.
- Redresarea înseamnă crearea a tot mai multe locuri de muncă, inclusiv mulțumită reformelor structurale recente întreprinse în mai multe state membre. Din 2013 până în prezent au fost create 8 milioane de noi locuri de muncă, dintre care aproape 5 milioane după preluarea mandatului de către actuala Comisie.
- Rata șomajului în UE a continuat să scadă și a ajuns la 8,6 % în septembrie 2016, acesta fiind cel mai scăzut nivel de după 2009.
- Totodată, rata ocupării forței de muncă pentru grupa de vârstă 20-64 este pentru prima dată mai mare decât cea observată în 2008, situându-se la 71,1 % (în al doilea trimestru din 2016). Acest lucru înseamnă că, dacă se menține tendința actuală, obiectivul privind rata de ocupare a forței de muncă stabilit la 75 % în Strategia Europa 2020 pentru 2020 poate fi atins.
- Nivelul investițiilor totale a început să crească din nou în UE începând din 2014 și se preconizează că va continua să crească (UE: 2014 +1,2%; 2015 +2,2 %; 2016 +2,0 %; 2017 +2,1% 2018: +2,8 %).
- Deficitele publice ale țărilor din zona euro au scăzut de la o medie de 6 % din PIB acum câțiva ani la mult sub 2 % în acest an și se preconizează că această scădere va continua. Acest lucru a permis mai multor țări să iasă în ultimii ani din procedura aplicabilă deficitelor excesive.
- Se estimează că datoria publică în UE și în zona euro va continua să scadă comparativ cu vârful atins în 2014 și că va ajunge la 86,0 % în 2016 (91,6 % în zona euro) și va continua să scadă ușor în următorii doi ani.

Nu ne putem permite însă să ne complăcem.

- Climatul favorabil care a sprijinit până acum redresarea este tot mai fragil (a scăzut prețul petrolului, s-a depreciat moneda euro) și se profilează riscuri în perspectivă, inclusiv ca urmare a evoluțiilor de pe scena internațională, dar și ca urmare a incertitudinii create de referendumul din Regatul Unit.
- Redresarea a fost susținută până acum într-o măsură importantă de politica monetară a Băncii Centrale Europene (BCE), inclusiv de scăderea ratelor dobânzilor ca efect al acestei politici.
- Creșterea economică rămâne modestă și este în continuare frânată de problemele moștenite în urma crizei, cum ar fi îndatorarea privată, dar și de deficiențele structurale care datează din anii dinaintea crizei. Situația din sectorul bancar reprezintă un exemplu marcant în acest sens.
- Există indicații că ne confruntăm în continuare cu dezechilibre macroeconomice și cu un grad limitat de convergență, în special în zona euro.
- Îmbătrânirea populației pune sub semnul întrebării sustenabilitatea financiară și adecvarea sistemelor de protecție socială.
- Gradul de îndatorare a ajuns la niveluri foarte ridicate în anumite țări, șapte state membre din zona euro

având datorii de aproape 100 % din PIB sau chiar superioare acestui procent.

- Reformele structurale nu au fost încă finalizate în multe state membre și punerea în aplicare a recomandărilor specifice fiecărei țări este mult prea adesea neuniformă. Modernizarea produselor, a serviciilor și a piețelor muncii rămâne o prioritate în multe state membre.
- Nivelurile ridicate de inegalitate reduc producția economică și potențialul de creștere durabilă, iar riscurile de sărăcie și de excluziune socială rămân foarte ridicate, chiar dacă sunt pe o curbă descendentă.
- Deși este în scădere, rata șomajului este în continuare foarte ridicată în unele state membre.

În plus, globalizarea, evoluțiile demografice și tehnologice constituie factori importanți ai schimbării, care trebuie să fie în beneficiul tuturor. Aceste evoluții pot fi inversate, dar nu trebuie să se întâmple acest lucru, însă este posibil să trebuiască să le completăm, în special prin eforturi care să se garanteze faptul că beneficiile globalizării și ale evoluțiilor tehnologice, inclusiv ale digitalizării, sunt distribuite în mod echitabil între diferitele grupuri din societate, în special în rândul tinerilor. Preocupările cu privire la egalitate, echitate și incluziune pot fi abordate prin conștientizarea la toate nivelurile a impactului politicilor și reformelor asupra distribuției veniturilor.

Astfel cum sublinia Parlamentul European⁶, succesul real al coordonării politicilor economice în cadrul semestrului european nu poate fi evaluat decât prin întreprinderea reformelor-cheie indicate în recomandările specifice fiecărei țări. Cu toate că semestrul a determinat inițierea unor reforme importante în statele membre, în ansamblu punerea lor în aplicare este în continuare dezamăgitoare în unele domenii și variază de la o țară la alta. Mulțumită raționalizării semestrului, acum recomandările se axează pe provocările principale cu care se confruntă fiecare stat membru. În plus, activitățile de analiză comparativă și de evaluare *inter pares* au fost intensificate în cadrul diferitelor formațiuni ale Consiliului. Punerea în aplicare a priorităților convenite de comun acord este în continuare o prioritate.

UE ar trebui să creeze un cadru corespunzător, favorabil reglementării și orientării politicilor, așa cum rezultă din prioritățile programului de lucru al Comisiei⁷, însă cea mai mare parte a acțiunilor de politică care trebuie întreprinse sunt de resortul statelor membre. UE a prezentat propuneri concrete pentru consolidarea redresării și sporirea rezilienței în fața șocurilor viitoare. De exemplu, Recomandarea Consiliului privind consiliile naționale pentru productivitate, care a fost adoptată în luna septembrie, încurajează statele membre să reflecteze asupra unei noțiuni cuprinzătoare a competitivității, care pune accentul pe stimularea productivității și a creșterii economice. Este necesar să se asigure o adoptare mai rapidă a reformelor în conformitate cu recomandările specifice fiecărei țări adresate fiecărui stat membru, precum și o planificare și o punere în aplicare adecvată a acestora, pentru a spori potențialul de creștere și a favoriza coeziunea economică, socială și teritorială. Statele membre ar trebui să întreprindă aceste reforme într-un mod care să țină seama pe deplin de impactul lor pe termen scurt și mediu, inclusiv de distribuția efectelor și a costurilor de-a lungul timpului.

Caseta 2. Sinteza principalelor domenii de acțiune la nivelul UE

La nivelul Uniunii Europene, Comisia este hotărâtă:

- Să continue aplicarea unei politici economice bazate pe triumphiul virtuos bazat pe stimularea

⁶ Semestrul european pentru coordonarea politicilor economice: punerea în aplicare a priorităților pentru 2016, 2016/2101(INI).

⁷ COM(2016) 710

investițiilor, continuarea reformelor structurale și asigurarea unor politici bugetare responsabile. A renovat semestrul european în consecință, inclusiv consacrand mai mult timp dialogului cu statele membre și aducând în centrul acțiunilor întreprinse, pe lângă obiectivele economice, considerațiile de ordin social.

- Să aplice prevederile Pactului de stabilitate și de creștere, inclusiv prin exploatarea flexibilității prevăzute de acesta pentru a ține mai bine seama de ciclurile economice și pentru a facilita reformele și investițiile, prin așa-numitele clauze privind investițiile și reformele structurale.
- Să pună în aplicare Planul de investiții pentru Europa pentru a elimina decalajul investițional, inclusiv prin prelungirea Fondului european pentru investiții strategice, prin asigurarea unui impact sporit al fondurilor UE alocate în sprijinul planului, prin depunerea de eforturi în vederea eliminării barierelor din calea investițiilor și a identificării de noi surse de finanțare pentru economia reală, printr-o uniune a piețelor de capital.
- Să ia măsurile necesare pentru a aprofunda piața unică în domeniul serviciilor și produselor, precum și al infrastructurii, pentru a finaliza uniunea energetică și a institui o adevărată piață unică digitală, pentru a spori oportunitățile oferite întreprinderilor UE prin acorduri comerciale, precum și pentru a asigura un sistem de impozitare echitabilă în întreaga UE.
- Să acorde prioritate investițiilor în capitalul uman prin lansarea Noii agende pentru competențe, să impulsioneze punerea în aplicare a Garanției pentru tineret și să evalueze comparativ performanțele din educație și formare.
- Să definitiveze uniunea economică și monetară prin metoda „aprofundării prin practică”, inclusiv prin sprijinirea dialogului social european, dar și prin inițiative menite să asigure finalizarea uniunii bancare și luarea în considerare într-o măsură sporită a priorităților zonei euro în ansamblul său.

Programul de lucru al Comisiei pentru 2017 sintetizează prioritățile sale pentru anul următor.

Toate instrumentele de politică — monetară, bugetară și structurală — trebuie să fie utilizate separat și împreună pentru a consolida crearea de locuri de muncă, creșterea economică, investițiile și stabilitatea financiară. Având în vedere climatul actual, caracterizat de rate scăzute ale inflației, creștere modestă și rate reduse ale dobânzilor, altor domenii de politică le revine sarcina de a salvagarda redresarea economică. Într-un context global marcat de incertitudini crescânde, este crucial să se mobilizeze toți factorii care stimulează creșterea internă printr-un mix adecvat de politici.

În acest context, Comisia invită statele membre să își intensifice eforturile privind cele trei elemente ale triumghiului virtuos al politicii economice și, în acest sens, să pună accentul pe echitate socială pentru a genera o creștere mai favorabilă incluziunii:

- stimularea investițiilor;
- continuarea reformelor structurale;
- și asigurarea unor politici bugetare responsabile.

1. Stimularea investițiilor

1.1 Îmbunătățirea funcționării sectorului financiar

Accesul la finanțare este esențial pentru ca întreprinderile să poată crește și inova. În unele state membre, procentul IMM-urilor care identifică accesul la finanțare ca fiind problema cea mai importantă rămâne ridicat (30 % în Grecia și 25 % în Cipru).

Problema accesului la finanțare este semnalată și de întreprinderile de dimensiuni foarte mici (12 % din microîntreprinderi), de întreprinderile relativ tinere (13 % din cele înființate în ultimii doi-cinci ani) și de întreprinderile tinere cu creștere economică ridicată (14 % din totalul întreprinderilor cu rate de creștere anuală de 20 % sau mai mult – „gazelele”)⁸. Întrucât IMM-urile se bazează în primul rând pe sectorul bancar pentru finanțare, accesul lor la credite rămâne un motiv de îngrijorare, mai ales în țările în care sistemele bancare sunt în curs de ajustare. Pentru a sprijini și a reforma cadrul de capital de risc care este vital în special pentru întreprinderile cu creștere economică ridicată și pentru a permite piețelor financiare să ofere mai multe împrumuturi economiei, Comisia a propus modificarea regulamentelor privind fondul european cu capital de risc și fondul european de antreprenoriat social, făcând astfel încă un pas în direcția creării uniunii piețelor de capital.

Uniunea piețelor de capital poate oferi condițiile pentru un acces egal la finanțare pentru toate societățile din statele membre, încurajând astfel investițiile și inovarea fără denaturarea concurenței. Condițiile și modelele de finanțare diferă considerabil de la un stat membru la altul, ceea ce perturbă principală funcție a sectorului financiar, aceea de a servi drept intermediar eficient între sursele de capital și oportunitățile de investiții. Odată ce va fi definitivată, uniunea piețelor de capital va furniza surse alternative de finanțare, prin intermediul piețelor de acțiuni și de obligațiuni, care pe de o parte vor veni în completarea sistemului bancar și, pe de altă parte, vor facilita evaluarea corectă a riscurilor și alocarea capitalului în sistemul financiar. Într-adevăr, trebuie ca fluxurile de capital să circule spre domenii cu potențial mai mare de creștere a productivității, spre activitățile foarte productive și spre inovare. O integrare mai aprofundată a piețelor de capital ar oferi, de asemenea, un amortizor împotriva șocurilor economice prin partajarea riscurilor cu sectorul privat. Dincolo de necesitatea de a asigura adoptarea rapidă a măsurilor propuse deja de Comisie, modificările suplimentare ale cadrului legislativ aplicabil investițiilor realizate de societățile de asigurare și de bănci în activele de infrastructură și în întreprinderile mici și mijlocii vor contribui la creșterea finanțării economiei. În plus, ineficiențele cadrelor naționale de insolvență creează condiții inegale de acces la credite în statele membre. Comisia va prezenta în curând o propunere privind cadrele de restructurare preventivă, a doua șansă și măsurile prin care ar putea fi îmbunătățite procedurile de insolvență.

Statele membre trebuie, de asemenea, să identifice soluții la vulnerabilitățile care persistă în sectorul bancar, pentru a promova investițiile și a facilita finanțarea economiei europene. Nivelul ridicat de credite neperformante continuă să fie o problemă gravă în mai multe state membre. Creditele neperformante și ineficiențele operaționale, în combinație cu un climat caracterizat prin rate scăzute ale dobânzilor și creștere modestă, afectează negativ profitabilitatea băncilor, ceea ce, la rândul său, restrânge capacitatea băncilor de a genera sau de a mobiliza capital nou pentru noi împrumuturi și, așadar, capacitatea lor de a susține redresarea economică. Pentru a ieși din acest cerc vicios băncile trebuie să scape de această povară fără ca acest lucru să aibă vreun impact asupra buzunarului contribuabililor. Existența unor cadre eficace extrajudiciare și în materie de insolvență, inclusiv pentru restructurarea preventivă, este esențială în acest context, iar reformele adoptate ar trebui să fie puse în aplicare pe deplin. Administrarea creditelor neperformante de către instituții specializate nebancare și vânzarea acestora către astfel de instituții ar trebui să fie posibilă și să fie încurajată în toate statele membre, în conformitate cu legislația relevantă.

Băncile ar trebui să fie încurajate să își îmbunătățească în continuare eficiența operațională.

Factorii ciclici și structurali – inclusiv noile cerințe de reglementare și mediul actual

⁸ Sondaj privind accesul la finanțare al întreprinderilor (SAFE), <http://ec.europa.eu/growth/safe>

caracterizat de rate scăzute ale profitului – au avut un impact asupra profitabilității băncilor. Adaptarea modelelor de afaceri ale băncilor la noul mediu de funcționare necesită și mai multe eforturi, care pot include o reducere suplimentară a supracapacității și consolidarea sectorului. Ar trebui să se ajungă rapid la un acord cu privire la inițiativele de reglementare care nu au fost încă adoptate pentru a se asigura claritatea și securitatea juridică, evitându-se totodată ca acest lucru să afecteze într-o măsură nejustificată finanțarea economiei reale. Inițiativele suplimentare prevăzute la nivel internațional nu ar trebui să conducă la creșteri globale semnificative ale cerințelor de capital.

Ar trebui să se realizeze progrese prompte în direcția finalizării uniunii bancare și, în acest sens, să existe evoluții pozitive în ceea ce privește reducerea suplimentară a riscului și o mai mare partajare a riscurilor. Reziliența sectorului bancar a crescut considerabil în ultimii ani. Cu toate acestea, prețurile acțiunilor bancare au traversat perioade de criză acută în 2016, antrenate și de evoluțiile de pe piețele internaționale, cum ar fi turbulențele din China sau cele resimțite în urma rezultatului referendumului din Regatul Unit. Este esențial să se garanteze și să se continue eforturile de restabilire a încrederii în sectorul bancar. Directiva privind redresarea și rezoluția băncilor, împreună cu normele UE în materie de ajutoare de stat oferă un cadru propice pentru apărarea stabilității financiare, protejându-i în același timp pe contribuabili. Ar trebui intensificate eforturile privind dezvoltarea unui mecanism comun de sprijin pentru Fondul unic de rezoluție. Ar trebui să continue discuțiile privind un sistem european de asigurare a depozitelor (EDIS) pentru a se ajunge cât mai rapid posibil la un acord între colegiitori, iar viitoarele propuneri privind reducerea riscurilor ar trebui, de asemenea, să fie adoptate cu titlu prioritar.

1.2 Creșterea impactului fondurilor UE alocate în sprijinul Planului de investiții pentru Europa

Planul de investiții pentru Europa s-a dovedit a fi un instrument util pentru a oferi rezultate concrete și a încuraja creșterea durabilă a investițiilor în statele membre. Fondul european pentru investiții strategice (FEIS) a mobilizat aproape 138 de miliarde EUR în 27 de state membre în puțin mai mult de un an. În aceeași perioadă, se estimează că aproximativ 300 000 de IMM-uri au beneficiat de FEIS⁹. Planul de investiții pentru Europa, prin diversele sale fațete (instrumente financiare, asistență tehnică și măsuri de îmbunătățire a mediului de afaceri), aduce schimbări reale în diverse sectoare prin sprijinirea proiectelor inovatoare care contribuie la crearea de locuri de muncă și la creștere în comunitățile locale, precum și la combaterea șomajului în rândul tinerilor. Aceste proiecte sunt esențiale pentru viitorul economiei UE și vizează domenii-cheie, cum ar fi sprijinul pentru IMM-uri, inovarea și C&D, energia din surse regenerabile, eficiența energetică, infrastructura digitală și în materie de transporturi.

De pe urma Planului de investiții vor putea să beneficieze un număr mai mare de proiecte din mai multe state membre. Comisia a propus prelungirea FEIS (propunerea privind „FEIS 2.0”) și dublarea cuantumului acestuia, pentru a ajunge la 630 de miliarde EUR până în 2022, îmbunătățindu-se, în același timp, acoperirea sa geografică și sectorială. O adoptare rapidă a acestei propuneri este esențială¹⁰.

Pe lângă prelungirea FEIS, va fi îmbunătățită și mai mult și acoperirea sa geografică prin oferirea unor noi posibilități simplificate de a combina FEIS cu fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI), cuplată cu asistență tehnică sporită în

⁹ COM(2016) 359 și COM(2016) 581.

¹⁰ Concluziile Consiliului European, octombrie 2016: Consiliul European îndeamnă Consiliul să ajungă la un acord asupra poziției sale de negociere cu privire la noua propunere a Comisiei privind FEIS în cadrul reuniunii sale din 6 decembrie, ținând cont de evaluarea externă independentă care va fi prezentată în luna noiembrie.

întreaga Europă. În cadrul noii perioade de programare a fondurilor structurale și de investiții europene, care contribuie cu 454 de miliarde EUR la investițiile din statele membre în perioada 2014-2020, s-a pus un accent sporit pe utilizarea eficace și eficientă a resurselor UE prin impunerea obligației ca programele să identifice în mod clar rezultatele urmărite și să le transpună în obiective cuantificabile. În plus, statele membre trebuie să depună eforturi în vederea creării condițiilor legislative și structurale care să permită sectoarelor care beneficiază de fonduri să își atingă efectiv obiectivele. Pentru viitor, Comisia a propus sporirea posibilităților de a combina FEIS cu fondurile ESI, precum și cu Mecanismul pentru interconectarea Europei.

Investițiile durabile stimulează productivitatea în întreaga economie printr-o eficiență sporită din punctul de vedere al resurselor și al energiei și prin reducerea costurilor cu factorii de producție, reducând totodată costurile și impacturile externe. Mai concret, sprijinirea tranziției către o economie circulară, cu emisii scăzute de dioxid de carbon, va crea noi locuri de muncă în sectorul serviciilor, cum ar fi serviciile inovatoare, de întreținere și reparații și în proiectarea și fabricarea de produse noi, mai durabile. Printre domeniile specifice în care economia circulară și eficiența sporită a resurselor ar putea avea o relevanță macroeconomică semnificativă se numără achizițiile publice ecologice, investițiile în infrastructura pentru deșeuri și pentru apă, construcțiile durabile, materiile prime critice, biocombustibilii și substanțele biochimice, precum și investițiile în domeniul energiei și climei.

Investițiile trebuie de asemenea să se axeze pe capitalul uman și pe infrastructura socială. Dezvoltarea serviciilor de îngrijire de lungă durată și a unor centre de îngrijire a copiilor accesibile ca preț și flexibile este deosebit de importantă pentru a reduce obligațiile de îngrijire a persoanelor în vârstă și a copiilor, care revin în mod frecvent femeilor. Sunt necesare, de asemenea, eforturi susținute de investiții în educație și în învățarea pe tot parcursul vieții pentru a sprijini capacitatea de inserție profesională și a remedia riscul diferenței de remunerare între bărbați și femei și al discrepanței între condițiile de muncă oferite lucrătorilor cu un nivel înalt de calificare și celor cu un nivel scăzut de calificare.

Statele membre vor beneficia de orientări mai clare privind normele de contabilitate publică (SEC 2010), în special în domeniul parteneriatelor public-privat. Un ghid privind tratamentul statistic al parteneriatelor public-privat, realizat de Eurostat în cooperare cu Banca Europeană de Investiții și adresat în principal părților interesate din sectorul privat, a fost publicat la 29 septembrie 2016¹¹. Publicarea acestui ghid este urmată de o campanie de informare activă. În plus, Comisia monitorizează îndeaproape impactul interpretării normelor de contabilitate publică asupra stabilirii de parteneriate public-privat în diferite sectoare și va avea în vedere luarea de măsuri suplimentare dacă este necesar.

1.3 Eliminarea barierelor din calea investițiilor

UE și statele sale membre au luat măsuri pentru eliminarea barierelor din calea investițiilor, dar sunt necesare măsuri suplimentare. În timp ce Comisia își va continua eforturile de îmbunătățire a mediului general de investiții la nivelul UE, inclusiv prin aprofundarea pieței unice, statele membre ar trebui să-și intensifice eforturile în vederea eliminării obstacolelor din calea investițiilor la nivel național, regional și local.

Durabilitatea investițiilor depinde de existența unui mediu de afaceri solid și predictibil. Comisia a prezentat deja inițiative menite să faciliteze finanțarea economiei reale, de exemplu

¹¹ Eurostat/CEEP/Banca Europeană de Investiții, „Ghid pentru tratamentul statistic al parteneriatelor public-privat”, septembrie 2016.

prin reducerea taxelor de capital pentru societățile de asigurare și reasigurare pentru investițiile în infrastructură și prin adoptarea de orientări practice privind aplicarea normelor în materie de ajutoare de stat cu privire la finanțarea publică a infrastructurii¹². În plus, activitatea referitoare la uniunea energetică, uniunea piețelor de capital, Strategia privind piața unică, Strategia privind piața unică digitală, pachetul privind economia circulară și acordurile internaționale de comerț și investiții include măsuri specifice care vor contribui, odată ce vor fi puse în aplicare pe deplin, la eliminarea barierelor, la promovarea inovării și la îmbunătățirea mediului de investiții. De exemplu, în cadrul uniunii energetice, ar trebui să existe un proces de guvernanta bazat pe planurile naționale în domeniul energiei și al climei pentru 2030 și pentru perioada următoare care să ofere predictibilitate întreprinderilor, investitorilor și societății în ansamblul său. Ar trebui, de asemenea, să existe o mai mare siguranță *ex ante* cu privire la contabilitatea publică pentru anumite sectoare, cum ar fi eficiența energetică. Implementarea completă în întreaga Uniune Europeană, până în 2025, a celei de a cincea generații de sisteme de comunicații mobile (5G) ar putea crea 2 milioane de locuri de muncă. În plus, recenta relansare a bazei fiscale consolidate comune a societăților¹³ va contribui la transformarea UE într-o destinație mai atractivă pentru investiții, oferind societăților norme previzibile, condiții echitabile de concurență și costuri reduse de conformare. De asemenea, aceasta va sprijini inovarea în Europa prin garantarea deductibilității fiscale a costurilor investițiilor în C&D și prin combaterea acordării unui tratament fiscal mai favorabil finanțării prin îndatorare decât finanțării prin capitaluri proprii.

Importanța realizării de investiții în cunoaștere, inovare, educație și TIC ca motoare ale creșterii economice se numără, și ea, printre priorități. În mai multe state membre, scăderea considerabilă a investițiilor în echipamente și mașini explică parțial scăderea productivității în perioada de după criză. Totodată, va fi necesar să se suplimenteze investițiile în active intangibile precum C&D, TIC și formare pentru a stimula creșterea productivității totale a factorilor și investițiile de tip *crowd-in*. Statele membre trebuie să se asigure că alocarea capitalului se face într-un mod cât mai eficient cu putință. În trecut, productivitatea totală a factorilor, care include o serie de factori, cum ar fi inovarea și o alocare mai eficientă a resurselor, a contribuit la creștere economică și la productivitate într-o măsură mai mică în UE decât în Statele Unite. Aceste rezultate slabe în Europa sunt imputabile problemelor structurale de pe piețele de produse, servicii, capital și ale muncii. Îmbunătățirea interacțiunii dintre cercetarea universitară și dezvoltarea comercială a produselor și serviciilor este esențială pentru stimularea competitivității și a creșterii economice. Tot astfel, crearea de platforme naționale privind digitalizarea industriei ar permite crearea unui efect de levier pentru fondurile angajate de UE în acest scop pentru a realiza investiții de proporții, care vor consolida și competitivitatea economiei noastre.

Statele membre trebuie să își intensifice eforturile de punere în aplicare a reformelor pentru a elimina obstacolele din calea investițiilor identificate în contextul semestrului european. În ciuda acțiunilor întreprinse de unele state membre, în special de țările din zona euro lovite puternic de criză, progresele înregistrate în înlăturarea acestor bariere în calea investițiilor au fost în general inegale și ar trebui adoptate noi măsuri în acest sens. Aceste domenii problematice sunt insolvența, achizițiile publice, eficiența și transparența reglementărilor sectoriale sau privind administrația publică, precum și funcționarea pieței muncii și a piețelor de produse. În special, este necesar să existe o administrație publică eficientă și transparentă și sisteme de justiție eficace pentru a sprijini creșterea economică și a oferi firmelor și cetățenilor servicii de calitate ridicată. În unele state, printre barierele în calea investițiilor se numără și un nivel ridicat al taxelor și impozitelor și sisteme fiscale excesiv de complexe, corupția, cadrele slabe de cercetare și inovare, precum și dificultățile legate de

¹² C/2016/2946.

¹³ COM(2016) 685.

accesul la finanțare, în special pentru IMM-uri. Aceste reforme identificate în recomandările specifice fiecărei țări sunt necesare pentru a susține și a majora nivelul investițiilor în statele membre, ținând cont de specificitățile naționale.

1.4 Oferirea de oportunități întreprinderilor din UE pentru ca acestea să poată beneficia de piețele internaționale și de investiții

Exporturile către alte părți ale lumii au devenit o sursă tot mai importantă de locuri de muncă pentru europeni. Mulțumită competitivității internaționale a societăților europene, peste 30 de milioane de locuri de muncă sunt în prezent legate de exporturile în afara UE – cu două treimi mai mult decât acum 15 ani –, ceea ce înseamnă că exporturile susțin acum aproape unu din șapte locuri de muncă în Europa. Acestea sunt locuri de muncă înalt calificată și remunerate mai bine decât media, se regăsesc în toate statele membre ale UE și sunt fie direct, fie indirect legate de exporturile în afara UE. De exemplu, 200 000 de locuri de muncă în Polonia, 140 000 în Italia și 130 000 în Regatul Unit sunt legate de exporturile Germaniei în afara UE. Exporturile Franței în afara UE sprijină 150 000 de locuri de muncă în Germania, 50 000 în Spania și 30 000 în Belgia. Prin urmare, beneficiile schimburilor comerciale au o distribuție mult mai largă decât ne dăm de multe ori seama și includ beneficii considerabile pentru consumatorii europeni. Pe fundalul primelor semne ale unei inversări a tendințelor comerțului mondial, este necesar să apărăm deschiderea și să facilităm integrarea și mai strânsă a societăților din UE în lanțurile valorice de la nivel mondial, în special pentru furnizorii de servicii și pentru IMM-uri.

UE se află într-o poziție privilegiată pentru a contribui la acest obiectiv și a oferi beneficii deopotrivă societăților, consumatorilor și lucrătorilor prin intermediul politicii sale în domeniul comerțului și al investițiilor. UE este cel mai mare exportator și importator de bunuri și servicii considerate împreună din întreaga lume. Aceasta face din UE cele mai mare partener comercial pentru aproximativ 80 de țări și al doilea cel mai important partener pentru alte 40 de state. UE ar trebui să profite de această influență pentru a aduce beneficii atât cetățenilor proprii, cât și popoarelor din alte părți ale lumii, mai ales celor din țările cele mai sărace.

Ratificarea Acordului de la Paris privind schimbările climatice va crea noi oportunități pentru întreprinderile din UE. Acordul creează siguranță la nivelul politicilor și investițiilor pentru societățile din UE active în sectorul emisiilor scăzute și al emisiilor de dioxid de carbon scăzute nu numai în Europa, dar și în alte părți ale lumii. UE și statele sale membre contribuie cu sumele cele mai mari la finanțarea publică în favoarea acțiunilor climatice orientate către țările în curs de dezvoltare. Împreună, UE și statele sale membre furnizează aproximativ o treime din fondurile publice puse la dispoziție pentru a contracara schimbările climatice și aproape jumătate din angajamentele asumate în cadrul Fondului verde pentru climă sunt angajamentele sale. În perioada 2014-2020, cel puțin 20 % din bugetul UE va fi alocat acțiunilor în domeniul climei. UE finanțează Alianța mondială împotriva schimbărilor climatice, una dintre cele mai mari inițiative climatice din lume. Pentru a suplimenta sprijinul acordat categoriilor celor mai sărace și mai vulnerabile, UE a lansat o nouă etapă, cu o valoare estimată a angajamentelor de aproximativ 350 de milioane EUR pentru perioada 2014-2020. Aceasta va acorda sprijin țărilor cel mai puțin dezvoltate și statelor insulare mici în curs de dezvoltare pentru a le permite să se adapteze la impactul schimbărilor climatice. UE și statele sale membre au acordat anul trecut țărilor în curs de dezvoltare asistență pentru gestionarea schimbărilor climatice în valoare de 17,6 miliarde EUR. Acest lucru demonstrează hotărârea UE de a se achita în mod corespunzător de obligația care îi revine în cadrul obiectivului stabilit de țările dezvoltate de a pune la dispoziția țărilor în curs de dezvoltare, până în 2020, din diferite surse, o sumă anuală egală cu 100 de miliarde USD.

Trebuie ca UE să devină o destinație mai atractivă de investiții atât pentru investitorii străini, cât și pentru cei interni. Ponderea care revine UE în cadrul fluxurilor de investiții străine directe la nivel mondial a scăzut de la aproximativ 50 % înainte de criză la 20 % în 2014. Dacă volumul fluxurilor de investiții străine directe este determinat de evoluțiile de pe scena internațională și de evenimente care în mare măsură au cauze exterioare UE, în schimb nivelul fluxurilor interne de capital depinde de o serie de factori de localizare specifici fiecărei țări, de factori specifici societăților și de factori sectoriali care afectează climatul de investiții și care pot fi influențați direct de politicile adoptate pe termen scurt și mediu.

2. Continuarea reformelor structurale

2.1. Crearea de locuri de muncă și consolidarea competențelor

Statele membre trebuie să investească mai mult în crearea condițiilor favorabile unei mai mari participări pe piața muncii, creării unui număr mai mare de locuri de muncă de calitate și unei formări și perfecționări profesionale eficace. Dezvoltarea unor piețe ale muncii care funcționează corespunzător și sunt flexibile trebuie însoțită de competențe sporite ale forței de muncă și de sprijin pentru venit în timpul perioadelor de tranziție între locuri de muncă, precum și de sisteme de protecție socială bazate pe standarde sociale înalte. Statele membre care au aplicat reforme ample ale pieței muncii și ale sistemelor de protecție socială în perioada dinaintea crizei au fost mai în măsură să susțină crearea de locuri de muncă și să mențină condiții echitabile pentru lucrători în timpul recesiunii economice. Aceste reforme includ dispoziții contractuale flexibile și fiabile, care favorizează tranzițiile pe piața muncii și evită o piață a muncii pe două niveluri, strategii globale de încurajare a învățării pe tot parcursul vieții, politici active eficace în domeniul pieței muncii și sisteme moderne de protecție socială. Alte state membre au aplicat reforme în acest sens în timpul crizei, ceea ce a contribuit la intensitatea sporită a locurilor de muncă constatată în cursul actualei perioade de redresare.

În multe state membre, procentul populației în vârstă de muncă și al forței de muncă efective este în scădere, în principal ca efect al ratei scăzute de natalitate, al îmbătrânirii populației, al emigrării și al ieșirilor de pe piața muncii din motive de sănătate. Insecuritatea cu privire la locurile de muncă și segmentarea pieței muncii, precum și impactul acestora asupra creșterii productivității sunt probleme care trebuie soluționate în acest context pentru a reduce impactul lor negativ asupra cererii interne și a creșterii productivității. În plus, egalitatea de șanse este esențială pentru echitatea socială. Sporirea participării femeilor pe piața muncii, eliminarea diferenței nejustificate de remunerare între bărbați și femei, îmbunătățirea echilibrului dintre viața profesională și viața de familie pentru femei și bărbați, realizarea de noi progrese în sensul incluziunii grupurilor defavorizate și combaterea discriminării persoanelor provenite din familii de migranți sunt exemple ale legăturii indisolubile dintre creșterea economică și echitatea socială. Prin urmare, statele membre trebuie să asigure accesul la servicii de calitate și prestații în natură, cum ar fi cele de îngrijire a copiilor, cele în materie de locuințe, de asistență medicală și de îngrijire pe termen lung, de educație și formare. Asigurarea de servicii de calitate și de prestații în natură contribuie la creșterea participării pe piața muncii, în special a femeilor, și la incluziunea socială. Politicile în materie de locuințe merită, de asemenea, o atenție deosebită întrucât acestea pot să elimine obstacolele din calea mobilității geografice la nivel național, prin programe specifice de alocații sau locuințe sociale.

Mai multe state membre vor trebui să instituie structuri adecvate pentru a face față aflului de migranți, inclusiv de refugiați, pe lângă cele necesare pentru a răspunde nevoilor stringente imediate. Deși impactul economic și bugetar al acestei situații este clar, acesta nu este nici imposibil de gestionat și nici prea mare din perspectivă macroeconomică. Provocarea strategică constă în a asigura pe termen scurt primirea fără probleme a acestora în societățile-gazdă într-un mod care să ofere totodată soluții la provocările pe termen mai lung cărora vor trebui să le facă față politicile și instituțiile din domeniul forței de muncă și al educației, precum și sistemele de protecție socială. Capacitatea de a adapta politicile și de a crea stimulente și competențe care favorizează integrarea pe piața muncii va avea un impact direct asupra sustenabilității pe termen lung a finanțelor publice. De exemplu, mai multe state membre au dezvoltat strategii pentru a facilita integrarea migranților care aveau experiență anterioară de muncă și capacități antreprenoriale. Aceste state membre au furnizat sprijin migranților pentru a îi ajuta să își adapteze competențele și experiența astfel încât să corespundă condițiilor de pe piața locală¹⁴.

În ciuda progreselor recente, este necesar ca statele membre să depună mai multe eforturi pentru a combate șomajul în rândul tinerilor. 9 milioane de tineri au beneficiat până în prezent de Garanția UE pentru tineret, care este un cadru ce permite îmbunătățirea tranziției de pe băncile școlii pe piața muncii, realizarea de investiții în capacitatea de inserție profesională a tinerilor și prevenirea riscului de excluziune socială. Cu toate acestea, statele membre trebuie să continue punerea în aplicare a Garanției pentru tineret și să sporească eficacitatea acesteia pentru a putea ajunge la tinerii și regiunile care au cel mai mult nevoie de acest ajutor. Comisia își va mobiliza toate instrumentele de care dispune, a propus majorarea finanțării pentru Garanția pentru tineret și va prezenta în curând o nouă inițiativă pentru tineret. În plus, aproape 4 milioane de studenți au beneficiat deja de programul Erasmus. O treime dintre tinerii beneficiari ai programului Erasmus au primit o ofertă de muncă din partea societăților în care și-au făcut stagiul.

Statele membre trebuie să acorde atenția cuvenită relevanței pe piața muncii a competențelor întrucât, conform previziunilor, ne vom confrunta în viitor cu un deficit de persoane care au urmat cursuri de educație și formare profesională. Pentru prea mulți tineri, educația și formarea profesională inițială nu este printre primele opțiuni și numai unui număr mic de lucrători li se oferă oportunitatea de a-și dezvolta în continuare competențele. Modernizarea educației și a formării profesionale, inclusiv prin promovarea unor parcursuri de învățare flexibile, îi va ajuta pe oameni să dezvolte competențe transferabile adecvate pe tot parcursul vieții. Aceasta presupune un parteneriat strâns cu întreprinderile, cu mediul academic și cu sectorul cercetării. Implicarea activă a partenerilor sociali poate favoriza dezvoltarea unor programe de ucenicie în domenii noi care să includă diferite niveluri de competență și care ar putea să remedieze problema necorelării competențelor cu piața muncii. La nivelul UE, revizuirea Directivei privind cartea albastră are ca obiectiv armonizarea și clarificarea cadrului juridic pentru a atrage resortisanți ai țărilor terțe înalt calificați, în timp ce Garanția de competențe evidențiază necesitatea de a se evalua nevoile specifice de resortisanți ai țărilor terțe.

Modernizarea educației și a formării profesionale este necesară pentru a oferi persoanelor un set îmbunătățit de competențe, de la competențele elementare de scris, citit și aritmetică la competențele antreprenoriale și digitale. Indicatorii privind procentajul absolvenților de studii terțiare au continuat să se îmbunătățească începând cu anul

¹⁴ Un ghid de bune practici publicat recent de Comisie, care include 22 de studii de caz de bune practici și un instrument de autoevaluare interactiv (<http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/18421>) pentru a-i sprijini pe furnizorii de servicii să-și îmbunătățească acțiunile care îi vizează pe migranții cu experiență de antreprenori sau cu capacități antreprenoriale.

2015, iar procentul celor care părăsesc timpuriu școala a scăzut în majoritatea statelor membre, ajungând la 11 %. Cu toate acestea, rata părăsirii timpurii a școlii este mai mare în rândul elevilor romi și al elevilor care provin din familii de migranți, în special al celor născuți în afara UE. Procentul absolvenților de studii terțiare a înregistrat și el o creștere constantă considerabilă, situându-se la 38,7 % în 2015, iar în 17 state membre acesta a depășit ținta de referință de 40 % stabilită în Strategia Europa 2020. Însă, în continuare, numărul europenilor care au un nivel scăzut de competențe de bază și de competențe digitale este mult prea mare raportat la situația de pe plan internațional. Acest lucru înseamnă că Europa are un dezavantaj concurențial în cadrul economiei mondiale, aflată într-o evoluție rapidă. Cultivarea competențelor este decisivă pentru a impulsiona convergența și a susține modelul social european, stimulând în același timp un spirit antreprenorial mai puternic și capacități de inovare. Noua agendă pentru competențe în Europa¹⁵ pune un accent deosebit pe sprijinirea adulților care nu au absolvit liceul, oferindu-le posibilitatea de a-și evalua nivelul de competențe, de a avea acces la noi oportunități de formare și de a-și valida competențele dobândite.

Un dialog social eficace este esențial pentru buna funcționare a economiei sociale de piață. Statele membre cu cele mai bune rezultate tind să aibă o tradiție mai solid înrădăcinată a dialogului social. Succesul dialogului social depinde de o serie de factori, inclusiv de voința și capacitatea diferiților parteneri de a comunica și de a colabora în vederea găsirii unor soluții, de exemplu cu privire la fixarea salariilor¹⁶. Implicarea partenerilor sociali la nivelul UE și la nivel național este esențială pentru a ajunge la un echilibru adecvat care să permită elaborarea și punerea în practică a politicilor economice și sociale într-o manieră cuprinzătoare și orientată spre viitor.

Statele membre ar trebui, în colaborare cu partenerii sociali și în conformitate cu practicile naționale, să se asigure că mecanismele lor de stabilire a salariilor reușesc atât să creeze locuri de muncă, cât și să asigure creșterea veniturilor reale și pentru aceasta ar trebui să se adapteze mai bine la schimbările legate de productivitate care au loc în decursul timpului. Într-o serie de state membre, evoluțiile salariilor nu par să reflecte într-o măsură suficientă evoluția productivității. Acest lucru poate duce fie la o erodare a competitivității, fie, în cazul unei evoluții prea modeste a salariilor, la o scădere a cererii agregate și a creșterii economice. Această situație poate, de asemenea, descuraja creșterea productivității, cercetarea, dezvoltarea și inovarea și investițiile în capitalul uman care vizează îmbunătățirea competențelor. Un alt efect ar putea consta în denaturarea stimulentei pentru realocarea resurselor către sectoarele cu valoare adăugată mai mare și, prin urmare, în împiedicarea unor noi schimbări structurale ale economiilor din UE care le-ar face mai competitive. Este important să se țină seama de diferențele de competențe și de divergențele de performanță economică între regiuni, sectoare și întreprinderi. Atunci când stabilesc salariul minim, statele membre și partenerii sociali ar trebui să analizeze impactul acestuia asupra sărăciei persoanelor încadrate în muncă, asupra creării de locuri de muncă și asupra competitivității.

2.2. Politica socială ca factor productiv — modernizarea statului social

Statele membre trebuie să își renoveze sistemele de protecție socială pentru a asigura o mai bună promovare a participării pe piața muncii și a oferi un nivel adecvat de

¹⁵ COM(2016) 381.

¹⁶ La 24 octombrie 2016, a avut loc în cadrul Comitetului pentru ocuparea forței de muncă o primă supraveghere multilaterală tripartită privind dialogul social în statele membre, pe baza liniilor directoare privind ocuparea forței de muncă confirmate de Consiliul EPSCO la 13 octombrie 2016. Aceasta s-a derulat cu participarea reprezentanților naționali ai sindicatelor și ai asociațiilor de întreprinderi.

siguranță cu privire la locul de muncă și de înlocuire a veniturilor. Procentul persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială a scăzut și mai mult în 2015 în UE, dar rămâne la un nivel foarte ridicat¹⁷. Chiar dacă UE este încă departe de atingerea obiectivului fixat în Strategia Europa 2020 de a reduce cu cel puțin 20 de milioane până în 2020 numărul persoanelor amenințate de sărăcie sau de excluziune socială, numărul de persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială se apropie, în prezent, de nivelul din 2008 - anul care a fost luat drept referință când a fost stabilit obiectivul din Strategia Europa 2020. O mare parte din cheltuielile publice ale statelor membre este consacrată protecției sociale, lucru care se explică și prin creșterea nivelului cheltuielilor în ultimii ani, însă este nevoie ca aceste fonduri să fie mai bine direcționate.

Sistemele fiscale și de prestații sociale ar trebui să ofere un sprijin social corespunzător și stimulente adecvate pentru muncă. Sporirea gradului de adecvare și de acoperire al sistemelor de sprijin pentru venit (prestații de șomaj, asistență socială, inclusiv un venit minim, pensii) este esențială pentru a împiedica excluziunea socială, iar în cazul indemnizațiilor de șomaj poate consolida atât stabilitatea macroeconomică, cât și legătura cu piața muncii, reducând totodată insecuritatea cu privire la locurile de muncă. Indemnizațiile de șomaj ar trebui să fie suficiente din punctul de vedere al duratei, al eligibilității și al nivelului lor și ar trebui să fie accesibile tuturor lucrătorilor, indiferent de tipul lor de contract de muncă, menținând în același timp stimulentele pentru muncă și incluzând cerințe de activare în ceea ce privește căutarea unui loc de muncă și participarea la măsuri active. În plus, ar trebui să se garanteze prestații de venit minim adecvate pentru persoanele care nu dispun de resurse suficiente pentru un trai decent. Pentru persoanele în vârstă de muncă, aceste prestații ar trebui să includă cerințe privind participarea la sprijinul activ pentru a încuraja (re)integrarea pe piața muncii, contribuind astfel la sustenabilitatea acestor sisteme de sprijin. Pentru aceasta este nevoie în unele cazuri să se creeze ghișee unice care să se ocupe atât de situația șomerilor de scurtă durată, cât și a celor de lungă durată. Ar trebui, de asemenea, să se promoveze reforme fiscale și ale prestațiilor sociale care să îmbunătățească stimulentele pentru muncă și să rentabilizeze munca. Sistemele fiscale pot și ele contribui la combaterea inegalităților în materie de venituri și a sărăciei.

Sistemele naționale de pensii ar trebui să reflecte mai bine creșterea speranței de viață. Sistemele de pensii, în coordonare cu măsuri specifice pieței muncii, ar trebui să permită și să încurajeze rămânerea în câmpul muncii până la o vârstă mai înaintată a femeilor și a bărbaților, reflectând creșterea speranței de viață, și ar trebui să limiteze posibilitățile de pensionare anticipată la persoanele care sunt într-adevăr incapabile să lucreze mai mult timp. O viață profesională mai îndelungată și mai satisfăcătoare depinde, de asemenea, de dobândirea competențelor adecvate, de oferirea de oportunități de învățare pe tot parcursul vieții, de crearea unor medii de lucru favorabile, inclusiv printr-o distribuie flexibilă a sarcinilor și prin orare flexibile de lucru. Pentru a facilita echilibrul dintre viața profesională și viața personală a populației în vârstă de muncă și pentru a permite reducerea diferențelor între femei și bărbați în ceea ce privește pensiile, sistemele de pensii ar putea credita obligațiile de îngrijire, ținând seama în mod corespunzător de pozițiile bugetare și de implicațiile viitoare în materie de cheltuieli. Acoperirea largă a pensiilor suplimentare poate juca un rol esențial în asigurarea unui venit în momentul pensionării, mai ales atunci când pensiile din sectorul public sunt departe de a oferi un venit adecvat, și ar trebui promovată prin mijloace adecvate, în funcție de contextul național.

Politicile în domeniul sănătății ar trebui să sprijine și să consolideze mecanismele de securitate socială și strategiile active de incluziune, prin politici preventive, dar și prin

¹⁷ În 2015, aproximativ 119 milioane de persoane erau expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială, cu aproximativ 3,5 milioane mai puțin decât în 2014.

politici de remediere și reabilitare. Prin urmare, statele membre trebuie să continue să își reformeze sistemele de sănătate pentru a asigura astfel un acces universal la servicii de sănătate publică și de asistență medicală eficiente din punctul de vedere al costurilor. Este esențial, din punct de vedere social, dar și economic, să se evite situația ca populația să se confrunte cu sărăcia sau excluziunea socială ca urmare a unor probleme de sănătate și a cheltuielilor conexe. Acest lucru este relevant și pentru activarea persoanelor cu handicap. În pofida acțiunilor întreprinse la nivelul UE, inegalitatea de șanse pe piața muncii rămâne problema cea mai importantă pentru persoanele cu handicap. Ar trebui să se intensifice eforturile astfel încât să se deplaseze accentul dinspre dizabilități către abilități.

2.3 Aprofundarea pieței unice și extinderea piețelor naționale

Statele membre ar trebui să utilizeze pe deplin instrumentele disponibile la nivelul UE pentru a valorifica întregul potențial al investițiilor și productivității în Europa. Creșterea productivității a încetinit în ultimii ani, dar acest lucru nu a afectat toate întreprinderile în aceeași măsură. În multe cazuri, cele mai puțin productive întreprinderi au înregistrat creșteri negative ale productivității. Statele membre trebuie să introducă reforme și politici care să faciliteze diseminarea noilor tehnologii astfel încât de beneficiile acestora să poată profita o gamă mai largă de întreprinderi. Punerea în aplicare a Strategiei privind piața unică va crea noi oportunități de afaceri și va elimina barierele legislative și administrative existente, în special pentru furnizorii de servicii care doresc să se extindă în întreaga Europă. Se lucrează în prezent la propuneri concrete legate de asigurarea respectării normelor privind piața unică, precum și la măsuri în domeniul serviciilor pentru întreprinderi, inclusiv privind facilitarea furnizării lor transfrontaliere, restructurarea întreprinderilor și insolvența și crearea unui sistem de TVA simplu, modern și rezistent la fraudă. Strategia privind piața unică digitală va spori securitatea în materie de reglementare în sectorul digital. Asigurarea unei mai bune respectări a normelor de protecție a consumatorilor ar asigura condiții de concurență echitabile pe piața unică, ar spori încrederea și ar contribui la deblocarea întregului potențial al pieței unice digitale. Comisia analizează și posibilitatea elaborării unui cadru unic de autorizare la nivelul UE care s-ar aplica direct în cazul proiectelor de anvergură cu o dimensiune transfrontalieră sau al platformelor majore de investiții care implică cofinanțare națională.

Achizițiile publice sunt importante pentru competitivitate, putând antrena schimbări structurale. În fiecare an, autoritățile publice din UE cheltuiesc aproximativ 14 % din PIB pentru achiziții publice, ceea ce înseamnă în fiecare an cheltuieli de peste 1,9 mii de miliarde EUR în UE¹⁸. Acest lucru este valabil mai ales în sectoare precum energia, transporturile, apărarea, tehnologiile informației sau furnizarea de servicii de sănătate, sectoare pentru care sectorul public este o sursă esențială de cerere. Sistemele moderne de achiziții publice au nevoie de autorități contractante capabile să înțeleagă implicațiile economice ale activității lor și a căror integritate și transparență este mai presus de orice îndoială. Instituțiile trebuie să fie în măsură să coordoneze achizițiile între organisme aflate la diferite niveluri pentru a realiza economii de scară, a gestiona plângerile depuse de întreprinderi și a audita contractele de achiziții publice. Trebuie să fie instituite proceduri care să prevină corupția și înțelegerile între furnizorii de servicii și să sancționeze cu fermitate situațiile de achiziții inechitabile. În plus, în unele state membre în care întreprinderile de stat exercită o influență tangibilă asupra economiei, este important să se asigure structuri adecvate de guvernanță pentru a contribui cât mai bine la dezvoltarea economică.

¹⁸ Aceasta este cea mai recentă estimare, care nu include cheltuielile societăților de utilități publice. Estimările anterioare, care includeau achizițiile de utilități, indică un procent de aproximativ 19 % din PIB-ul UE, adică aproximativ 2,3 mii de miliarde EUR.

În multe state membre, schimbările structurale implică transferul de capital și de resurse de muncă dinspre activitățile tradiționale către activități noi, adesea în sectorul serviciilor. Productivitatea muncii în aceste sectoare este mai mică și înregistrează în UE o creștere mai lentă decât în alte economii avansate, în special în Statele Unite. Creșterea productivității în acest sector în expansiune devine imperios necesară pentru a se asigura locuri de muncă de calitate și salarii ridicate. Din păcate, integrarea incompletă a pieței interne a serviciilor și barierele rămase în calea accesului la unele segmente ale acestor piețe limitează expansiunea comerțului între statele UE și extinderea piețelor pentru aceste servicii. Concurența sporită pe piețele mai integrate ale serviciilor ar fi, de asemenea, în beneficiul consumatorilor și al producătorilor din aval, deoarece prețurile tind să scadă într-un mediu mai competitiv, iar calitatea produselor și a serviciilor se poate îmbunătăți. Cu toate acestea, salariații trebuie să dispună de competențele și de capacitatea adecvată pentru a se adapta la schimbare, situație care poate necesita un rol activ al autorităților publice pentru a facilita acest proces. Problemele legate de aplicarea principiului recunoașterii reciproce și, în unele cazuri, cerințele naționale de marcă amenință integritatea pieței interne. O serie de obstacole excesive în domeniul profesiilor reglementate continuă să împiedice realizarea întregului potențial al pieței interne. În ceea ce privește serviciile pentru întreprinderi, serviciile profesionale și cele cu amănuntul, eliminarea acestor bariere are un impact economic mai larg.

Adaptarea mediilor legislative la noile modele de afaceri este deosebit de importantă pentru dinamismul economic, dar nu trebuie să se facă în dauna echității. UE și statele sale membre trebuie să aibă o atitudine deschisă față de noile modalități de a face afaceri în contextul economiei colaborative. În același timp, o abordare fragmentată în Europa a noilor modele de afaceri creează incertitudine pentru operatorii tradiționali, pentru noii furnizori de servicii, precum și pentru consumatori. Acesta este motivul pentru care Comisia a prezentat orientări cu privire la modul în care legislația în vigoare a Uniunii ar trebui să se aplice în acest sector dinamic și cu o evoluție rapidă¹⁹. Orientările respective prevăd că statele membre ar trebui să evalueze justificarea și proporționalitatea restricțiilor existente și să utilizeze interdicții absolute numai ca măsură de ultimă instanță; statele ar trebui, de asemenea, să se asigure că toți consumatorii beneficiază de un nivel ridicat de protecție, fără să impună obligații disproporționate asupra persoanelor fizice care furnizează servicii doar ocazional. În plus, statele membre ar trebui să continue să simplifice și să clarifice aplicarea normele fiscale și privind răspunderea și a legislației în domeniul muncii în cazul economiei colaborative. Prin cooperarea cu autoritățile naționale pentru înregistrarea activității economice, platformele de economie colaborativă pot contribui în mod semnificativ la facilitarea colectării impozitelor. Împreună, aceste inițiative ar urma să contribuie la crearea unor condiții-cadru mai solide pentru inovare, la reducerea fragmentării actuale a pieței și, în ultimă instanță, la crearea de locuri de muncă.

Statele membre trebuie să instituie sisteme fiscale moderne care pot sprijini creșterea economică și echitatea între întreprinderi. Inițiativele UE vor permite un nou nivel de cooperare în domeniul fiscal cu privire la combaterea abuzurilor fiscale, prin măsuri care merg de la sporirea transparenței privind deciziile fiscale și privind informațiile legate de taxe și impozite ale companiilor multinaționale la adoptarea de măsuri comune împotriva celor mai răspândite forme de evitare a obligațiilor fiscale și la Planul de acțiune privind TVA al Comisiei. Caracterul transfrontalier al evaziunii fiscale și al evitării obligațiilor fiscale și integrarea economiilor statelor membre necesită o abordare coordonată, nu numai prin inițiative la nivel european, ci și prin coordonarea politicilor naționale. Propunerea recentă a Comisiei privind baza fiscală consolidată comună a societăților și privind soluționarea

¹⁹ COM(2016) 356.

litigiilor legate de dubla impunere va construi un cadru fiscal modern, echitabil și concurențial pentru UE. Vor fi stimulate activitățile favorabile creșterii, cum ar fi investițiile în C&D și finanțarea prin capitaluri proprii, care sprijină obiectivele mai ample legate de revitalizarea creșterii economice, crearea de locuri de muncă și investițiile. Abordarea ineficiențelor în ceea ce privește colectarea impozitelor este relevantă pentru multe state membre, iar unele au luat măsuri în această privință. Statele membre ar trebui să profite de aceste oportunități și pentru a reduce impozitarea forței de muncă. În același timp, statele membre ar trebui să acorde o atenție deosebită efectelor distributive ale reformelor lor fiscale.

3. Politici bugetare responsabile

Reducerea deficitului public mediu în țările din zona euro și a numărului de țări care fac obiectul procedurii aplicabile deficitelor excesive reflectă eforturile depuse în ultimii ani. Comisia tocmai a publicat avizele sale privind proiectele de planuri bugetare pentru statele membre din zona euro²⁰. Imaginea de ansamblu ascunde diferențe semnificative între statele membre. Țările în care nivelul datoriei publice rămâne ridicat continuă să se confrunte cu probleme legate de sustenabilitatea finanțelor publice, ceea ce poate reprezenta o sursă de vulnerabilitate la șocuri negative. Alte câteva țări dispun de marjă de manevră bugetară. Din punct de vedere economic, orientarea fiscală trebuie să fie evaluată în raport cu obiectivul dublu al sustenabilității pe termen lung a finanțelor publice și al nevoii de a sprijini redresarea economică²¹.

În momentul de față, având în vedere necesitatea de a susține redresarea în curs, trebuie depuse noi eforturi pentru a avea o orientare bugetară pozitivă în ansamblul zonei euro, ceea ce ar sprijini totodată politica monetară a Băncii Centrale Europene²². Acest lucru a fost deja anunțat în scrisoarea de intenție a președintelui Comisiei către Parlamentul European și Consiliu și se regăsește acum în propunerea de recomandare privind politica economică a zonei euro²³. Politica bugetară a statelor membre ar trebui să favorizeze creșterea economică, asigurând în același timp sustenabilitatea datoriei pe termen mai lung. Statele membre în care există marjă de manevră fiscală ar trebui să valorifice posibilitățile existente de a contribui la stabilizarea cererii. Statele membre în care nu există o astfel de marjă de manevră ar trebui să respecte cerințele impuse de Pactul de stabilitate și de creștere și să profite de orice ocazie pentru a impulsiona reformele și a îmbunătăți calitatea finanțelor lor publice, sprijinind crearea de locuri de muncă și creșterea economică. Aceste state trebuie să se axeze pe calitatea și componența bugetelor (atât la nivelul veniturilor, cât și al cheltuielilor) pentru a maximiza impactul acestora asupra creșterii economice. Analiza cheltuielilor este recunoscută pe scară largă ca fiind un instrument util în acest sens. Aceasta ar permite o mai bună distribuire a orientării fiscale între țări și ar evita situația în care s-ar obține macrostabilizarea pe termen scurt cu prețul escaladării riscurilor la adresa sustenabilității pe termen mediu.

În contextul aplicării normelor, Comisia va continua să exploateze flexibilitatea corespunzătoare prevăzută de Pactul de stabilitate și de creștere²⁴. Comisia va ține, de asemenea, seama de impactul bugetar al afluxului excepțional de refugiați și al nevoilor excepționale în materie de securitate care decurg din această situație, aplicând metodologia sa

²⁰ COM(2016) 730.

²¹ COM(2016) 727.

²² COM(2016) 727.

²³ COM(2016) 726.

²⁴ COM(2015) 12.

actuală. Un grad considerabil de flexibilitate a fost deja oferit țărilor care au aplicat reforme structurale și clauze privind investițiile.

Nivelurile scăzute actuale ale costurilor de finanțare reprezintă un moment ideal pentru statele membre de a realiza investițiile publice programate mai devreme decât era prevăzut. Pe lângă faptul că ar consolida treptat creșterea nominală, acest lucru ar constitui și o ocazie de a reduce ratele ridicate de îndatorare. Acest lucru poate fi realizat cu ușurință prin renunțarea la cheltuielile neorientate spre viitor și prin eliminarea lacunelor legislative care permit eludarea obligațiilor fiscale. Pactul de stabilitate și de creștere oferă cadrul adecvat pentru orientarea politicii bugetare în diferite circumstanțe. Instrumentele de supraveghere fiscală trebuie să fie exploatate pe deplin pentru a oferi stimulente în favoarea politicilor „bune” și pentru a consolida redresarea economică.

Sistemele de pensii au fost reformate în majoritatea statelor membre pentru a le spori sustenabilitatea, eficiența și adecvarea, dar sunt necesare măsuri suplimentare pentru a consolida aceste eforturi de reformă²⁵. În acest scop, ar trebui adoptate măsuri de politică care să vină în completarea reformelor aplicate în domeniul pensiilor prin politici complementare, inclusiv prin majorarea veniturilor din pensii prin prelungirea vieții profesionale, de exemplu prin corelarea vârstei de pensionare cu speranța de viață și prin alte mijloace complementare de sprijinire a veniturilor din pensii. Statele membre ar trebui, de asemenea, să ia măsuri de sporire a rezilienței pentru a putea fi menținută sustenabilitatea sistemului de pensii, chiar și în condiții nefavorabile.

Se preconizează o creștere semnificativă în următoarele decenii a cheltuielilor publice pentru asistența medicală și îngrijirea de lungă durată, impulsionată de îmbătrânirea populației și de evoluțiile tehnologice. Pentru a garanta sustenabilitatea sistemelor de sănătate și a sprijini contribuția lor pozitivă la sănătatea populației și la prosperitatea economică, vor trebui adoptate măsuri suplimentare de politică care să permită persoanelor să rămână sănătoase mai mult timp și, în același timp, să sporească eficacitatea, accesibilitatea și reziliența sistemelor de sănătate²⁶.

4. Etapele următoare

Statele membre ar trebui să accelereze aplicarea reformelor-cheie evidențiate în recomandările specifice fiecărei țări care le sunt adresate și, totodată, să profite pe deplin de oportunitățile care li se oferă la nivelul UE. Efectele reformelor se fac simțite abia după un timp și, cu cât au loc mai târziu, cu atât se prelungește perioada în care creșterea economică este sub potențialul său maxim. Statele membre sunt încurajate să utilizeze în mod eficient instrumentele disponibile la nivelul UE, cum ar fi fondurile structurale și de investiții europene, Programul de sprijin pentru reforme structurale, de îndată ce acesta va fi adoptat de către colegiuitori, și Planul de investiții pentru Europa. Comisia este dispusă să acorde asistență, dacă este necesar. Comisia va continua să poarte un dialog constructiv cu Parlamentul European și cu Consiliul pentru a asigura realizarea de progrese rapide cu privire la inițiativele prioritare ale UE.

²⁵ A se vedea raportul Comitetului de politică economică (AWG) și al Comisiei Europene (DG ECFIN) (2015) - „Raportul din 2015 privind îmbătrânirea populației: proiecții economice și bugetare pentru cele 28 de state membre ale UE (2013-2060)”, *European Economy*, nr. 3, și raportul Comisiei Europene (DG EMPL) și al Comitetului pentru protecție socială (2015), „Raportul privind adecvarea pensiilor pe 2015: adecvarea actuală și viitoare a veniturilor la bătrânețe în UE”, *European Union*, vol. I și II.

²⁶ COM(2014) 215.

Comisia își va intensifica totodată dialogul cu statele membre în perioada premergătoare elaborării programelor naționale și formulării recomandărilor specifice fiecărei țări în primăvara viitoare. Acest dialog se va baza pe o înțelegere comună a factorilor care determină reușita implementării și a eșalonării reformelor, ținând cont de impactul pe termen scurt și mediu și de distribuția costurilor și beneficiilor. După publicarea rapoartelor de țară iarna aceasta, Comisia va continua să poarte discuții cu statele membre pe diferite canale de comunicare, inclusiv prin vizite la nivel politic consacrate acestui obiectiv, sub coordonarea vicepreședintelui responsabil. Statele membre vor avea, de asemenea, posibilitatea de a oferi feedback cu privire la analiza Comisiei în cadrul celei de a doua rundă de întâlniri bilaterale, precum și prin programele naționale de reformă și prin programele de stabilitate și de convergență. În toate contactele sale pe această temă, Comisia va pune un accent puternic pe aplicarea recomandărilor specifice fiecărei țări adoptate de Consiliu.

Comisia pledează în favoarea unui rol puternic al parlamentelor naționale și al unei implicări mai mari a partenerilor sociali în elaborarea programelor naționale. Implicarea părților interesate în elaborarea acestor programe contribuie la consolidarea sentimentului de responsabilitate și la o susținere mai largă a reformelor, iar în acest context Comisia își reafirmă disponibilitatea de a facilita contactele la toate nivelurile.